

Bijlage 1. Stand van zaken maatregelen

Acute maatregelen

Zelfmeldersmaatregel

Vanwege het capaciteitstekort bij DJI zijn sinds 6 december 2023 tijdelijk geen mannelijke volwassen zelfmelders opgeroepen. Er zijn momenteel 3.965 (peildatum 2-12-2024) mannelijke zelfmelders die nog moeten worden opgeroepen (de normale voorraad bedraagt ongeveer 1.100). Dit komt neer op een voorraad van circa 570 nog uit te zitten detentiejaren. Een detentiejaar staat gelijk aan één plaats voor een jaar.

Arrestantenmaatregel

De arrestantenmaatregel houdt in dat mannelijke arrestanten met minder dan 60 dagen openstaande straf in beginsel niet worden aangehouden in verband met de druk op de celcapaciteit. Alle zaken worden direct doorgezet van het CJIB aan de politie. Als de politie in aanraking komt met iemand die een dergelijke straf heeft openstaan, bijvoorbeeld in het kader van een nieuw strafbaar feit of overlast, heeft de politie de bevoegdheid om een eigen afweging te maken voor het oppakken van deze veroordeelden (bijvoorbeeld in het kader van de veiligheid).

Vóór invoering van de acute arrestantenmaatregel op 15 maart jl. werden gemiddeld 150 veroordeelden per week aangehouden voor één of meerdere veroordelingen tot maximaal twee maanden. Vanaf de ingangsdatum van de acute maatregel tot en met 2 december 2024 zijn dit gemiddeld circa 83 aanhoudingen per week.

De voorraad arrestanten die is ingestroomd na 15 maart 2024 bedraagt 3.918 personen met zaken van minder dan 60 dagen. Dit betreft 211 detentiejaren (peildatum 2-12-2024). Bij dit voorraadcijfer dient opgemerkt te worden dat een deel van de veroordeelden moeilijk vindbaar of onvindbaar is.

Heenzenden

In september is de maatregel op vier vrijdagen ingezet, in totaal zijn er deze maand 75 gedetineerden op vrijdag in vrijheid gesteld van wie de straf binnen drie dagen – op zaterdag, zondag of maandag – afliep. In oktober is de maatregel op vier vrijdagen ingezet en werden in totaal 77 gedetineerden op vrijdag in vrijheid gesteld. In november is de maatregel op vijf vrijdagen ingezet, in totaal zijn er deze maand 136 gedetineerden op vrijdag in vrijheid gesteld. Uitgaande van 25 gedetineerden per weekend die gemiddeld twee dagen eerder in vrijheid worden gesteld levert de maatregel ca. 4 gevangenisplaatsen op jaarbasis op.

Aanvullende tijdelijke maatregelen

Meer gedetineerden plaatsen op Beperkt Beveiligde Afdeling (BBA)

In december 2023 waren er 170 bruikbare BBA-plaatsen met een bezetting van 48%. In maart 2024 waren dat 180 plaatsen, waarvan 68% bezet. In mei 2024 waren er 208 plaatsen en was de bezetting bijna 75%. In augustus 2024 waren er 250 plaatsen, waarvan 86% bezet. In november 2024 waren er 282 plaatsen met een bezetting van 89%.

Naast dat er in verhouding meer plekken bezet zijn op de BBA zijn er ook meer BBA plaatsen gerealiseerd. Zo kon een afdeling heropend worden doordat er nieuw personeel was geworven.

Voortgang (middel)lange termijn maatregelen

Beperkt beveiligde locaties voor kortgestrafte zelfmelders

Zoals ik eerder met uw Kamer heb gedeeld zet ik mij in voor een sober detentieconcept voor kortgestrafte zelfmelders (straffen tot twee weken). Voor deze plekken geldt een beperkt dagprogramma. Zoals eerder gemeld worden er in de PI Veenhuizen 40 plaatsen gerealiseerd en in PI Heerhugowaard 16 plaatsen. Samen met DJI blijf ik hard doorwerken om meer capaciteit te genereren voor deze groep zelfmelders en worden een aantal concrete locaties onderzocht. Zo volgen naar verwachting medio 2025 nog 27 beperkt beveiligde plekken PI Haaglanden. Bij deze locatie dient nog de keuze gemaakt te worden of deze wordt ingezet voor zelfmelders of als BBA. De succesvolle realisatie van elk project is onder meer afhankelijk van financiering en voldoende personeel.

Meerpersoonscellen

Daarnaast worden waar het mogelijk is en verantwoord kan, extra meerpersoonscellen ingericht. Dit levert naar verwachting circa 20 plaatsen op.

Capaciteit huren buitenland

Nederland en Estland werken op dit moment gezamenlijk aan een businesscase. Hierin wordt onder meer getoetst of de Penitentiaire beginselenwet op Ests grondgebied kan worden toegepast en of het haalbaar is voor Estland om te voldoen aan de eisen voortvloeiend uit de Penitentiaire beginselenwet. Zo wordt er gekeken of het mogelijk is voor Estland het Nederlandse dagprogramma uit te voeren, hoe voldaan kan worden aan de rechten van de Nederlandse gedetineerden en hoe Nederlandse gedetineerden naar Estland vervoerd kunnen worden. Ook worden de financiële en logistieke consequenties uitgewerkt. Op basis van de businesscase zullen Nederland en Estland besluiten of het wenselijk is om de volgende stap te zetten en het onderhandelingsproces in te gaan. Begin volgend jaar wordt uw Kamer geïnformeerd over dit besluit.

Tablets op cel

Zoals toegezegd informeer ik u over de pilot tablets op cel die nu loopt in vijf inrichtingen.¹ De eerste ervaringen zijn voorzichtig positief. Een inrichting geeft bijvoorbeeld aan dat op de dag dat de tablets op een afdeling worden inzet, minder personeel nodig is en het vrijgespeelde personeel op een andere afdeling kan worden ingezet of kan het personeel andere taken verrichten, die anders zouden blijven liggen. Ook wordt het verbeterde aanbod op de tablets, met bijvoorbeeld e-learning en e-boeken, als positief ervaren. Echter, zowel personeel als gedetineerden geven ook aan dat een regulier dagprogramma altijd de voorkeur heeft.

De inzet van de tablets varieert per inrichting, afhankelijk van de lokale situatie en het actuele personeelstekort en ziekteverzuim. Ik heb de inrichtingen bewust een bepaalde mate aan vrijheid gegeven, om de inzet van de tablets op verschillende manieren te gebruiken (bijvoorbeeld een halve dag of een hele dag).

DJI volgt de inzet van de tablets in de inrichtingen op de voet. Uitgebreide testen hebben vooraf plaatsgevonden om te zorgen voor een veilig gebruik. Maandelijks delen de inrichtingen hun ervaringen met elkaar en is er onderling tussentijds contact. Ook hebben de inrichtingen een directe lijn met de projectleider en de leverancier bij eventuele ongeregelheden. De pilots worden door de auditdienst van DJI gemonitord en geëvalueerd. Voor de zomer 2025 verwacht ik de uitkomsten en een advies over het gebruik van de tablets in de toekomst. In de volgende voortgangsbrief informeer ik u over de stand van zaken.

Pilot Huis van Bewaring met minder arbeid

Daarnaast informeer ik u conform toezegging over de pilot Huis van Bewaring.² Gedurende 2025 zal worden proefgedraaid met een nieuwe maatregel. Deze maatregel houdt in dat gedurende de eerste zes weken voor gedetineerden in het Huis van Bewaring geen arbeid wordt aangeboden. Dit wordt deels gecompenseerd door het aanbieden van vijf uur alternatieve, persoonsgerichte activiteiten. De voorbereidingen om hiermee proef te draaien in een aantal inrichtingen zijn in gang gezet.

Deze maatregel kan opleveren dat een klein deel van het arbeidspersoneel kan worden vrijgespeeld en ingezet als Penitentiair Inrichtingswerker. Het proefdraaien in 2025 gebeurt in een beperkt aantal inrichtingen, daarom is niet de verwachting dat het direct kan leiden tot het activeren van extra cellencapaciteit. Doel van de proef is dan ook om te bepalen of personeel kan worden vrijgespeeld. Er wordt momenteel een 0-meting uitgevoerd om een beeld te krijgen van de huidige situatie. Vervolgens zal tijdens de pilotperiode getoetst worden wat de effecten zijn: denk aan het effect op de personele inzet en het leefklimaat.

¹ TZ202410-016

² TZ202410-016

Na afloop van de proef wordt geëvalueerd. Dan zal ook op basis van de opgedane praktijkervaring worden bepaald wat de maatregel oplevert als een gevangeniswezen-brede uitrol plaatsvindt.

(Voorlopig) Afgefallen maatregelen

Capaciteitsverlof met elektronisch toezicht

Conform een motie van de leden Bruyning (NSC), Ellian (VVD) en Eerdmans (JA21) wordt het capaciteitsverlof onder elektronisch toezicht beëindigd.³ De maatregel eindigt op 31 december 2024.

Inzet Defensiepersoneel DJI

In het commissiedebat van 2 oktober jl. heb ik toegezegd om de mogelijkheden te verkennen voor de inzet van personeel van Defensie bij DJI.⁴ Defensie geeft aan dat er op dit moment geen mogelijkheden zijn om Defensiepersoneel in te zetten bij DJI.

Tabel 1. Cijfermatig beeld capaciteit DJI

Capaciteit Arrestanten, Huis van Bewing en Gevangeniswezen regulier	Maart 2024	November 2024	Juni 2025 Raming
Beschikbare capaciteit ⁵	6.707	6.720	6.730
Benodigde capaciteit	6.800	7.030	7.270 ⁶
Tekort aan capaciteit	- 93	-310	-540
<i>Tekort na tijdelijke aanpassing marge voor plaatsing: van 4,9% naar 1%</i>		-50	-270
Maatregelen	<i>Raming</i>	<i>Realisatie</i>	
<i>Acute maatregelen (ramingen maart en realisatie november)⁷</i>	330	190	15 ⁸
<i>Aanvullende maatregelen (ramingen maart en realisatie november)</i>	410	145	
Maatregel a: verruiming plaatsingsgrond BBA ⁹	60	130	-
Maatregel b: doorplaatsen forensische zorg	100	5	-
Maatregel c: capaciteitsverlof met elektronisch toezicht	250	10	-
<i>Extra maatregelen in 2024 en 2025</i>			
Procesverbeteringen strafoverdracht			15
Omzetten EPC naar MPC ¹⁰			
Resterend tekort juni 2025			-240

³ Kamerstukken II, vergaderjaar 2023 – 2024, 24 587, nr. 988.

⁴ TZ202410-016.

⁵ De extra plekken voor kortgestrafte zelfmelders worden in deze tabel niet meegenomen omdat deze plekken gebruikt worden om zelfmelders op te roepen van de voorraad die is ontstaan door de oproepstop.

⁶ Dit betreft de ramingen van DJI. Op termijn zullen de nieuwe PMJ-cijfers beschikbaar komen.

⁷ De zelfmeldersstop, arrestantenmaatregel en eerder heenzenden op vrijdag.

⁸ De straf van 15 zelfmelders die momenteel hun straf uitzitten loopt af. Vanwege de zelfmelderstop komen deze plekken beschikbaar voor andere doelgroepen.

⁹ Er is nog niet bekend wat de verdere verruiming van de termijn voor de BBA gaat opleveren, dit is afhankelijk van de uitwerking.

¹⁰ De extra MPC-capaciteit is beperkt tot BBA-plekken en tellen niet mee in de berekeningen m.b.t. beschikbare capaciteit arrestanten, hvb en gevangenis regulier.